

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 10ης Ιουνίου 1992*

*Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

1. Στην παρούσα υπόθεση, το ισπανικό Tribunal de Defensa de la Competencia ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, επί του ζητήματος αν και σε ποιο μέτρο οι αρμόδιες αρχές στον τομέα του ανταγωνισμού σε κράτος μέλος μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες τις οποίες τους κοινοποίησε η Επιτροπή στο πλαίσιο του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Το άρθρο 86 δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, αλλά κατά το άρθρο 85 (παράγραφος 1) απαγορεύονται και είναι αυτοδικαίως άκυρες (παράγραφος 2) « όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (...) ».

2. Στην κύρια δίκη, ορισμένος αριθμός τραπεζικών ιδρυμάτων αμφισβητούν το κύρος της διαδικασίας έρευνας ως προς τις δραστηριοτητές τους, που κίνηση βάσει του ισπανικού δικαίου περί του ανταγωνισμού η Dirección General de Defensa de la Competencia (DGDC). Κατά τους ισχυρισμούς τους, η απόφαση για την κίνηση αυτής της διαδικασίας έρευνας βασίστηκε σε πληροφορίες που κοινοποίησε στη DGDC η Επιτροπή, σύμφωνα

με τις διατάξεις του κανονισμού 17. Τα τραπεζικά ιδρύματα υπόστηρίζουν ότι η DGDC δεν δικαιούται να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες αυτές προκειμένου να θεμελιώσει την εκ μέρους των τραπεζών παράβαση του ισπανικού δικαίου περί του ανταγωνισμού.

Ιστορικό της διαφοράς

3. Η διαφορά μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης οφείλεται σε έγγραφο της 3ης Μαρτίου 1987 με το οποίο η Επιτροπή πληροφόρησε τους προέδρους ορισμένων ισπανικών τραπεζών ότι υπήρχε υποψία συμμετοχής τους σε ορισμένες περιοριστικές πρακτικές και τους ζητούσε να της παράσχουν ορισμένες πληροφορίες κατ' εφαρμογή του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 17. Η διάταξη αυτή έχει ως εξής:

« Η Επιτροπή, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί βάσει του άρθρου 89 και των διατάξεων οι οποίες θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 87 της Συνθήκης, δύνανται να συγκεντρώνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες από τις κυβερνήσεις και τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, καθώς και από τις επιχειρήσεις και τις ενώσεις επιχειρήσεων. »

4. Στις 16 Δεκεμβρίου 1987, μετά και από άλλες επαφές μεταξύ της Επιτροπής και των ενδιαφερομένων τραπεζών, η Επιτροπή, με έγγραφο προς την Asociación Española de

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

Banca Privada (ένωση ισπανικών ιδιωτικών τραπεζών, στο εξής: (ΑΕΒΡ), ένωση η οποία εκπροσωπεί οκτώ από τις κυριότερες ισπανικές τράπεζες, την πληροφόρησε ότι θα ήταν προς το συμφέρον των μελών της ενώσεως αυτής να ζητήσουν αρνητική πιστοποίηση ή απαλλαγή για ορισμένες από τις πρακτικές τους. Προειδοποιούσε την ΑΕΒΡ ότι στην αντίθετη περίπτωση θα μπορούσε να κινηθεί τυπικά η διαδικασία έρευνας ως προς τις δραστηριότητες των μελών της. Στις 30 Μαρτίου 1988, η ΑΕΒΡ, ενεργώντας εν ονόματι των μελών της, υπέβαλε στην Επιτροπή αίτηση αρνητικής πιστοποίησης και κοινοποίησης με σκοπό την απαλλαγή, χρησιμοποιώντας το έντυπο Α/Β, που ορίζει το άρθρο 4 του κανονισμού 27 της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 34), που τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2526/85 της Επιτροπής, της 5ης Αυγούστου 1985 (ΕΕ L 240, σ. 1).

5. Κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 17, η αρνητική πιστοποίηση συνίσταται σε πιστοποίηση της Επιτροπής κατά την οποία « δεν υπάρχει λόγος με βάση τα στοιχεία, των οποίων έλαβε γνώση, να επέμβει ως προς τη συμφωνία, απόφαση ή πρακτική δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86 της Συνθήκης ». Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει τη χορήγηση εξαιρέσεως κατόπιν κοινοποιήσεως της οικείας συμφωνίας, της αποφάσεως ή της πρακτικής, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5 του κανονισμού. Μια τέτοια απόφαση της Επιτροπής συνιστά εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, που ορίζει ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, δύναται να κηρυχθεί ανεφάρμοστο στις συμφωνίες, αποφάσεις ή πρακτικές που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Από το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού προκύπτει ότι η Επιτροπή έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να κηρύσσει ανεφάρμοστες, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, τις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1.

6. Σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, η Επιτροπή διαβίβασε στην DGDC αντίγραφο του εντύπου Α/Β που υπέβαλε η ΑΕΒΡ. Το άρθρο 10 έχει τίτλο: « Σχέσεις με τις αρχές των κρατών μελών ». Οι τρεις πρώτες παράγραφοι είναι διατυπωμένες ως εξής:

« 1. Η Επιτροπή διαβιβάζει αμελλητί στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών αντίγραφο των αιτήσεων και των κοινοποιήσεων καθώς και τα σπουδαιότερα έγγραφα, τα οποία της απευθύνονται για τη διαπίστωση παραβάσεων των διατάξεων του άρθρου 85 ή του άρθρου 86 της Συνθήκης, για τη χορήγηση αρνητικής πιστοποίησης ή για την έκδοση αποφάσεως εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3.

2. Διευθύνει τις διαδικασίες που προβλέπονται στην παράγραφο 1 σε στενή και συνεχή επαφή με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, οι οποίες έχουν αρμοδιότητα να εκφέρουν γνώμη σχετικά με τις διαδικασίες αυτές.

3. Συμβουλευτική επιτροπή επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων εκφέρει γνώμη προ της εκδόσεως αποφάσεως, η οποία είτε εκδίδεται κατά τη διαδικασία της παραγράφου 1, είτε αφορά ανανέωση, τροποποίηση ή ανάκληση αποφάσεως, η οποία εξεδόθη κατ' εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης. »

Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 4, η συμβουλευτική επιτροπή αποτελείται από υπαλλήλους αρμοδίους επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων. Οι « αιτήσεις και κοινοποιήσεις » στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 10, παράγραφος 1, περιλαμβάνουν τις αιτήσεις αρνητικών πιστοποιήσεων που προβλέπει το άρθρο 2 του κανονισμού και τις κοινοποιήσεις που προβλέπουν τα άρθρα 4 και 5, και οι

οποίες αποβλέπουν στη χορήγηση εξαιρέσεως βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Στην αγγλική διατύπωση του κανονισμού, οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 10 περιλαμβάνουν αντιστοίχως τις φράσεις « procedure set out in paragraph 1 » και « a procedure under paragraph 1 », είναι όμως σαφές ότι πρόκειται για τις διαδικασίες στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 1. Αυτό προκύπτει από τη γαλλική απόδοση των εν λόγω παραγράφων 2 και 3, οι οποίες αναφέρουν αντιστοίχως τις « procédures visées au paragraphe 1 » και τη « procédure visée au paragraphe 1 ». Στο στάδιο αυτό, παρατηρείται ότι η Επιτροπή φαίνεται να ζήτησε άλλες πληροφορίες βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1.

πρακτικές. Υπέβαλε σχετική πρόταση ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, το οποίο είναι επιφορτισμένο με την έκδοση της οριστικής αποφάσεως σε υποθέσεις ανταγωνισμού που διέπονται από το ισπανικό δίκαιο. Παρατηρείται ότι το εθνικό δικαστήριο είναι επίσης επιφορτισμένο με την εφαρμογή, στην Ισπανία, των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Συνθήκης.

Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

7. Κατά το ισπανικό δίκαιο, η DGDC είναι επιφορτισμένη με τις σχέσεις με την Επιτροπή για την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού στην Ισπανία, καθώς και με την έρευνα σε υποθέσεις παραβάσεως των κανόνων εθνικού δικαίου περί του ανταγωνισμού. Το εθνικό δικαστήριο αναφέρει ότι η DGDC προέβη το 1987 σε προηγούμενη έρευνα ως προς τις δραστηριότητες των δεκαπέντε κυριότερων ισπανικών τραπεζών. Αναφέρει ότι η έρευνα αυτή οδήγησε τη DGDC να κινήσει στις 29 Σεπτεμβρίου 1988 την τυπική διαδικασία κατά ορισμένου αριθμού τραπεζών, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 110, της 20ής Ιουλίου 1963, σχετικά με τις πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Διευκρινίζει ότι οι κατηγορούμενες τράπεζες είναι εκείνες εν ονόματι των οποίων η ΑΕΒΡ υπέβαλε το έντυπο Α/Β στην Επιτροπή. Τα διαβήματα της ΑΕΒΡ για να επιτύχει την αναστολή της διαδικασίας που κίνησε η DGDC μέχρις ότου εκδώσει απόφαση η Επιτροπή δεν κατέληξαν μέχρι τώρα. Η DGDC συνήγαγε ότι οι τράπεζες για τις οποίες γίνεται λόγος ευθύνονταν για τρεις περιοριστικές πρακτικές στον τομέα των τιμολογίων και προμηθειών, πρότεινε όμως να επιτραπεί μια από τις εν λόγω

8. Τόσο ενώπιον της DGDC, όσο και ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, η ΑΕΒΡ και τα μέλη της υποστήριξαν ότι η διαδικασία που κίνησε η DGDC βασιζόταν σε πληροφορίες περιλαμβανόμενες στο έντυπο Α/Β που απηύθυναν στην Επιτροπή. Υπογραμμίζουν ότι οι τυπικές διαδικασίες κινήθηκαν μόνο κατά των τραπεζών εν ονόματι των οποίων υποβλήθηκε το έντυπο αυτό, ενώ η προκαταρκτική έρευνα αφορούσε επίσης ορισμένο αριθμό άλλων τραπεζών. Υποστηρίζουν ότι η χρήση τέτοιων πληροφοριών σε διαδικασία ικανή, όπως εν προκειμένω, να οδηγήσει σε επιβολή κυρώσεως είναι ασυμβίβαστη προς τον κανονισμό 17.

9. Το εθνικό δικαστήριο ζητεί, επομένως, από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί των εξής ερωτημάτων:

« 1) Μπορούν οι αρμόδιες εθνικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή σε κράτος μέλος των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Ιδρυτικής Συνθήκης ΕΟΚ να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που έλαβαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής ΕΟΚ

- α) κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου,
- β) κατόπιν εκουσίας κοινοποίησης στην οποία προέβησαν επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο εν λόγω κράτος μέλος, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2, 4, και 5 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου,

σε κατασταλτική διαδικασία η οποία κινήθηκε κατ' εφαρμογή αποκλειστικώς των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Ιδρυτικής Συνθήκης ΕΟΚ;

- 2) Μπορούν οι εν λόγω αρχές να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες, για τις οποίες γίνεται λόγος στα ερωτήματα 1 α και 1 β, σε κατασταλτική διαδικασία κινήσεια κατ' εφαρμογή των συνδυασμένων διατάξεων της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως και της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως περί ανταγωνισμού;
- 3) Μπορούν οι εν λόγω αρχές να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες, για τις οποίες γίνεται λόγος στα ερωτήματα 1 α και 1 β, σε κατασταλτική διαδικασία η οποία κινήθηκε κατ' εφαρμογή αποκλειστικώς της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως περί ανταγωνισμού;
- 4) Μπορούν οι εν λόγω αρχές να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες, για τις οποίες γίνεται λόγος στα ερωτήματα 1 α και 1 β, σε διαδικασία εγκρίσεως πρακτικών περιοριστικών του ανταγωνισμού η οποία κινήθηκε κατ' εφαρμογή αποκλειστικώς της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως; »

Η αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου να απευθύνεται προδικαστικώς στο Δικαστήριο κατ' εφαρμογή του άρθρου 177

10. Προτού εξετάσω τις ουσιαστικές απόψεις των υποβληθέντων στο Δικαστήριο ερωτη-

μάτων, επιβάλλεται να εξετάσω συνοπτικά το ζήτημα αν το αιτούν δικαστήριο είναι « δικαστήριο κράτους μέλους » κατά την έννοια του άρθρου 177. Το ζήτημα τίθεται εν προκειμένω λόγω του ότι το αιτούν δικαστήριο περιλαμβάνεται, από διοικητική άποψη, στο ισπανικό Υπουργείο Εμπορίου.

11. Κατά τη Διάταξη περί παραπομπής, τα καθήκοντά του είναι δικαιοδοτικής και όχι διοικητικής φύσεως και έχει αποκλειστική αρμοδιότητα σε ορισμένους τομείς. Επιπλέον, το ισπανικό δίκαιο προβλέπει ότι το δικαστήριο ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία και τα μέλη του απολαύουν του αμεταθέτου. Εκδικάζει τις υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται σύμφωνα με κατ' αντιμωλία διαδικασία και εφαρμόζει το ισπανικό δίκαιο του ανταγωνισμού.

12. Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά αυτά, δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι πρέπει να θεωρηθεί ως δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 177 και, επομένως, η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή (βλ. απόφαση της 30ής Ιουνίου 1966, 61/65, Vaassen-Göbbels, Συλλογή τόμος 1966-1968, σ. 337). Κανένας από τους διαδίκους που υπέβαλαν παρατηρήσεις δεν αμφισβήτησε την αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου να απευθύνεται προδικαστικώς στο Δικαστήριο κατ' εφαρμογή του άρθρου 177.

Επί της ουσίας

13. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Ισπανική Κυβέρνηση, η Επιτροπή, η ΑΕΒΡ και οι ενδιαφερόμενες τράπεζες, από τις οποίες δύο συγχωνεύθηκαν στο τέλος του 1988 και δύο άλλες στο τέλος του 1991, μετά το πέρας της γραπτής διαδικασίας. Πρέπει να παρατηρήσω ότι η έκθεση των περιστατικών που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο αμφισβητείται από την ΑΕΒΡ και από το σύνολο σχεδόν των τρα-

πεζών. Η ΑΕΒΡ και οι τράπεζες υποστηρίζουν ότι είναι απατηλή η ιδέα ότι της αποφάσεως της DGDC να κινήσει τυπικώς τη διαδικασία προηγήθηκε προκαταρκτική έρευνα, κατά το μέτρο που αυτό συνεπάγεται ότι η διαδικασία αυτή βασιζόταν στις διαπιστώσεις που προέκυψαν από την έρευνα. Θεωρούν ότι η απόφαση να κινηθεί η τυπική διαδικασία στηριζόταν, στην πραγματικότητα, στις πληροφορίες που διαβίβασε στη DGDC η Επιτροπή κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 17. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται από το ότι η διαδικασία αφορά αποκλειστικά τις τράπεζες εν ονόματι των οποίων υποβλήθηκε στην Επιτροπή το έντυπο Α/Β, ενώ η φερόμενη προκαταρκτική έρευνα επεκτάθηκε και σε ορισμένες άλλες τράπεζες.

14. Κατά την άποψή μου, η διαμάχη αυτή ουδόλως επηρεάζει τις απαντήσεις που πρέπει να δοθούν στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο. Το ζήτημα αν η απόφαση της DGDC να κινήσει την τυπική διαδικασία βασιζόταν στις πληροφορίες που της είχε διαβιβάσει η Επιτροπή ή στα αποτελέσματα της δικής της έρευνας είναι καθαρά πραγματικό ζήτημα. Τα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο αναφέρονται προφανώς στην περίπτωση κατά την οποία οι κινηθείσες από τη DGDC διαδικασίες βασίστηκαν, εν πολλοίς, στις πληροφορίες που της είχε διαβιβάσει η Επιτροπή και με βάση την υπόθεση αυτή τα εν λόγω ερωτήματα πρέπει να εξεταστούν από το Δικαστήριο. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εφαρμόσει τις απαντήσεις του Δικαστηρίου στα περιστατικά της υποθέσεως.

15. Από τη Διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η διαδικασία βάσει του εθνικού δικαίου αφορά μόνο την εφαρμογή των ισπανικών κανόνων ανταγωνισμού. Όμως, τα δύο

πρώτα ερωτήματα του εθνικού δικαστηρίου αφορούν, τουλάχιστον εν μέρει, την εφαρμογή από τις εθνικές αρχές των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Συνθήκης. Ως εκ τούτου, ορισμένοι απ' αυτούς που κατέθεσαν παρατηρήσεις προέβλεψαν την ιδέα ότι το Δικαστήριο δεν είχε υποχρέωση να απαντήσει στο σύνολο των ερωτημάτων του εθνικού δικαστηρίου. Στη συνέχεια των υπό ανάπτυξη προτάσεων, θα επικεντρώσω την προσοχή μου ειδικότερα στο τρίτο και τέταρτο ερώτημα, δεδομένου ότι φαίνεται ότι αυτά συνδέονται στενότερα με τα περιστατικά της υποθέσεως. Κατά την άποψή μου, ωστόσο, θα ήταν αδικαιολόγητο να μην εξεταστούν τα δύο πρώτα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο και, ως εκ τούτου, θα καταλήξω με ορισμένες σύντομες παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή, από τις εθνικές αρχές, των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Συνθήκης.

α) Εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας περί του ανταγωνισμού

16. Το Δικαστήριο έκρινε ότι « η ίδια σύμπραξη (μπορούσε), καταρχήν, να είναι αντικείμενο παράλληλων διαδικασιών, αφενός, ενώπιον των κοινοτικών αρχών κατ' εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης, αφετέρου, ενώπιον των εθνικών αρχών κατ' εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου » (βλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1969, 14/68, Wilhelm, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1, σκέψη 3). Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό λόγω του ότι « το κοινοτικό και το εθνικό δίκαιο περί των συμπράξεων αντιμετωπίζουν τις συμπράξεις υπό διαφορετικές απόψεις· ενώ το άρθρο 85 τις αντιμετωπίζει σε συνάρτηση με την παρακώλυση του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να προκαλέσουν, οι εθνικές νομοθεσίες, εμπνεόμενες από σκέψεις που προσιδιάζουν σε καθεμία απ' αυτές, αντιμετωπίζουν τις συμπράξεις μόνο σ' αυτό το πλαίσιο » (ibidem). Ωστόσο, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι « οι συγκρούσεις μεταξύ των κοινοτικών και των εθνικών διατάξεων περί των συμπράξεων πρέπει να επιλύονται κατ'

εφαρμογή της αρχής της υπεροχής των κοινοτικών διατάξεων» (σκέψη 6). Επίσης, όπως το Δικαστήριο τόνισε με την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1980, 253/78 και 1/79 έως 3/79, Giry και Guerlain (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 527, σκέψη 16), η «παράλληλη εφαρμογή του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού δεν θα πρέπει να γίνεται δεκτή παρά μόνο στον βαθμό που δεν παραβιάζει την ομοιομορφία εφαρμογή, στο σύνολο της κοινής αγοράς, των κοινοτικών κανόνων επί θεμάτων συμφωνιών επιχειρήσεων και την επέλευση των πλήρων αποτελεσμάτων των πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των κανόνων αυτών».

17. Στη Διάταξη περί παραπομπής αναφέρεται ότι το εθνικό δικαστήριο γνωρίζει τη νομολογία αυτή και δεν ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει σε ποιο μέτρο το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει τις παράλληλες διαδικασίες. Μολονότι μια από τις τράπεζες που κατέθεσε παρατηρήσεις, η Banco Español de Crédito, ζήτησε από το Δικαστήριο να παράσχει πρόσθετες διευκρινίσεις επί του εν λόγω ζητήματος, αυτό δεν μου φαίνεται αναγκαίο.

18. Αυτό είναι το πλαίσιο εντός του οποίου θα εξετάσω τις δύο πρώτες παραγράφους του άρθρου 20 του κανονισμού 17, που αφορούν αντιστοίχως τη χρήση και την κοινολόγηση των πληροφοριών που κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή στο πλαίσιο άλλων διατάξεων του κανονισμού αυτού. Οι δύο αυτές παράγραφοι είναι διατυπωμένες ως εξής:

«1. Οι πληροφορίες οι οποίες συνελέγησαν κατ' εφαρμογή των άρθρων 11, 12, 13 και 14 δύνανται να χρησιμοποιηθούν μόνο για τον σκοπό για τον οποίο εξητήθησαν.

2. Υπό την επιφύλαξη των άρθρων 19 και 21 η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές των κρατών

μελών, καθώς και οι υπάλληλοί τους και τα άλλα όργανα, υποχρεούνται να μην κάνουν χρήση των πληροφοριών τις οποίες συνέλεξαν κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού και οι οποίες, λόγω της φύσεώς τους, καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο.»

Η εξέταση του αποτελέσματος των δύο αυτών παραγράφων του άρθρου 20 επιβάλλει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των πληροφοριών που συλλέγονται κατ' εφαρμογή των άρθρων 2, 4 και 5 του κανονισμού και, αφετέρου, εκείνων που συλλέγονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 11.

ι) Πληροφορίες που συλλέγονται κατ' εφαρμογή των άρθρων 2, 4 και 5 του κανονισμού 17

19. Παρατηρείται ότι το άρθρο 20, παράγραφος 1, αφορά τις πληροφορίες που συλλέγονται κατ' εφαρμογή ορισμένων συγκεκριμένων διατάξεων του κανονισμού 17, ενώ η παράγραφος 2 αφορά τις πληροφορίες που συλλέγονται κατ' εφαρμογή οποιασδήποτε διατάξεως του κανονισμού. Φαίνεται ότι θα μπορούσε να προκύψει απ' αυτό ότι οι πληροφορίες που συλλέγονται βάσει άλλων διατάξεων του κανονισμού πλην των άρθρων 11 έως 14, όπως οι παρεχόμενες στην Επιτροπή με το έντυπο Α/Β, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για οποιονδήποτε σκοπό, εφόσον τηρείται η υποχρέωση του επαγγελματικού απορρήτου.

20. Πάντως, η Επιτροπή τονίζει ότι από το άρθρο 15, παράγραφος 5, του κανονισμού 17 προκύπτει ότι η αίτηση εξαιρέσεως παρεμποδίζει την επιβολή προστίμων για παραβάσεις που παρατηρήθηκαν μεταξύ της ημερομηνίας της κοινοποίησής και της ημερομηνίας της αποφάσεως που η Επιτροπή λαμβάνει κατ'

εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, παραβάσεις οι οποίες παραμένουν εντός των ορίων της δραστηριότητας που περιγράφεται στην κοινοποίηση. Κατά την Επιτροπή, το να επιτραπεί στις εθνικές αρχές να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που περιέχονται στο έντυπο A/B ως απόδειξη παραβάσεως των εσωτερικών τους κανόνων ανταγωνισμού θα έθετε σε κίνδυνο την ισορροπία που καθιερώθηκε με τον κανονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων συμφερόντων, κατά το μέτρο κατά το οποίο η επιχείρηση η οποία ζητεί εξαίρεση θα διέτρεχε τον κίνδυνο, λόγω του γεγονότος αυτού, να διωχθεί από τις εθνικές αρχές βάσει των εθνικών κανόνων περί ανταγωνισμού.

21. Κατά την άποψή μου, το άρθρο 20, παράγραφος 1, δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως καλύπτον τις πληροφορίες που συλλέγονται κατ'εφαρμογή άλλων άρθρων του κανονισμού πλην εκείνων που αναφέρει ρητά, ώστε να περιορίζει, επομένως, τη χρήση τους. Ωστόσο, το άρθρο αυτό δεν πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να συνεπάγεται ότι η φύση των παρεχόμενων πληροφοριών κατ'εφαρμογή άλλων άρθρων πλην αυτών που αναφέρει το άρθρο 20, όπως τα άρθρα 2, 4 και 5 του κανονισμού, δεν υπόκειται σε κανέναν περιορισμό εφόσον γίνεται σεβαστή η υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου.

22. Νομίζω ότι θα ήταν σφάλμα να διευρυνθεί πάρα πολύ η διαφορά μεταξύ της διατυπώσεως της παραγράφου 1 του άρθρου 20 και εκείνης της παραγράφου 2, επειδή οι εν λόγω παράγραφοι διακρίνονται. Μολονότι το άρθρο 20 φέρει τίτλο «Επαγγελματικό απόρρητο», μόνο η παράγραφος 2 αναφέρεται στο θέμα αυτό. Αυτή η παράγραφος έχει απλώς ως σκοπό να επεκτείνει στις αρχές οι οποίες είναι επιφορτισμένες με τον ανταγωνισμό στα κράτη μέλη το άρθρο 214 της Συνθήκης, το οποίο απαγορεύει στην Κοινότητα και τους υπαλλήλους της να αποκαλύπτουν πληροφορίες που καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο (απόφαση της 24ης Ιουνίου 1986, 53/85, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1965, σκέψη 26). Επομένως,

το άρθρο 20, παράγραφος 2, αφορά αποκλειστικά την αποκάλυψη πληροφοριών οι οποίες έχουν συλλεγεί λόγω εφαρμογής του κανονισμού. Αντιθέτως, η παράγραφος 1 δεν αφορά την αποκάλυψη, αλλά τη χρήση πληροφοριών οι οποίες έχουν συλλεγεί κατ'εφαρμογή των άρθρων 11 έως 14 του κανονισμού. Μολονότι στην παράγραφο γίνεται ρητή μνεία των άρθρων αυτών, δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να συναχθεί ότι οι πληροφορίες που έχουν συλλεγεί κατ'εφαρμογή άλλων διατάξεων του κανονισμού μπορούν να χρησιμοποιηθούν για οποιονδήποτε σκοπό.

23. Νομίζω ότι τέτοιες πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο κατά τρόπο σύμφωνο προς τους σκοπούς του κανονισμού. Οι εν λόγω σκοποί είναι, κυρίως, η ενθάρρυνση της κοινόποιήσεως των συμφωνιών, αποφάσεων και πρακτικών και η διευκόλυνση, γενικώς, των διαβημάτων των επιχειρήσεων προς την Επιτροπή. Αυτό προκύπτει από την έκτη αιτιολογική σκέψη, η οποία έχει ως εξής: «Εκτιμώντας ότι (...) ενδέχεται οι επιχειρήσεις να έχουν συμφέρον να γνωρίζουν αν οι συμφωνίες, αποφάσεις και οι εναρμονισμένες πρακτικές, στις οποίες συμμετέχουν ή αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο να συμμετάσχουν, είναι δυνατόν να προκαλέσουν την επέμβαση της Επιτροπής δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86.»

24. Η αποτελεσματικότητα του συστήματος που καθιερώνεται με τον κανονισμό εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την τάση των επιχειρήσεων να απευθύνουν εκουσίως κοινοποιήσεις και αιτήσεις στην Επιτροπή. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το άρθρο 15, παράγραφος 5, του κανονισμού παρέχει στις επιχειρήσεις οι οποίες προβαίνουν σε κοινοποίηση μια κάποια ασυλία όσον αφορά τα πρόστιμα. Είναι αληθές ότι το άρθρο 15, παράγραφος 6, ορίζει ότι η ασυλία αυτή δεν εκτείνεται στις επιχειρήσεις οι οποίες πληροφορήθηκαν από την Επιτροπή ότι, μετά από προσωρινή εξέταση, κρίνει ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της

Συνθήκης πληρούνται και ότι δεν δικαιολογείται εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3. Πάντως, η διάταξη αυτή, η οποία σπανιάς εφαρμόστηκε, έχει απλώς ως σκοπό να αποφεύγονται οι καταχρήσεις και να μη διακυβευτεί ο γενικός στόχος, υποκείμενος στον κανονισμό, που συνίσταται στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να έρχονται εκουσίως σε επαφή με την Επιτροπή. Μολονότι το άρθρο 15, παράγραφος 5, δεν αναφέρεται ρητά στις αριμόδιες αρχές των κρατών μελών, νομίζω ότι θα ήταν ασυμβίβαστο προς τον σκοπό της διατάξεως αυτής το να επιτραπεί στις εν λόγω αρχές να επιβάλλουν πρόστιμα στις επιχειρήσεις στο πλαίσιο εφαρμογής των εθνικών τους κανόνων περί ανταγωνισμού, για παραβάσεις τις οποίες το άρθρο 15, παράγραφος 5, εξαιρεί από την επιβολή προστίμων εκ μέρους της Επιτροπής.

25. Είναι αληθές ότι το άρθρο 15, παράγραφος 5, δεν προστατεύει τις επιχειρήσεις οι οποίες ζητούν μόνο αρνητική πιστοποίηση, αλλά το σύστημα που θεσπίζεται με τον κανονισμό θα διακυβευόταν αν οι επιχειρήσεις αποθαρρύνονταν να απευθύνουν τέτοιες αιτήσεις στην Επιτροπή επειδή θα διέτρεχαν τον κίνδυνο, λόγω του γεγονότος αυτού, να υποστούν κυρώσεις εκ μέρους των εθνικών αρχών. Επομένως, δεν θεωρώ σκόπιμο να γίνει διάκριση μεταξύ της χρήσεως, στην οποία μπορούν να προβούν οι εθνικές αρχές, των πληροφοριών που περιέχονται σε κοινοποίηση με την οποία ζητείται η χορήγηση εξαιρέσεως και της χρήσεως, στην οποία μπορούν να προβούν οι ίδιες αρχές, των πληροφοριών που περιέχονται σε αίτηση για τη χορήγηση αρνητικής πιστοποίησεως.

26. Δέχομαι ότι, αν ληφθεί υπόψη η έλλειψη ρητού περιορισμού ως προς τη χρήση που μπορούν να κάνουν οι εθνικές αρχές των πληροφοριών αυτών, κάθε συναγόμενος περιορισμός πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο. Κατά την άποψή μου, θα ήταν πάντως ασυμβίβαστο προς τον γενικό προσα-

νατολισμό που διαπνέει τον κανονισμό 17 στο σύνολό του, και το άρθρο 15, παράγραφος 5, ειδικότερα, να επιτραπεί στις εθνικές αρχές των κρατών μελών να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που δόθηκαν εκουσίως στην Επιτροπή για να κινήσουν, βάσει αυτών, τις εθνικές διαδικασίες που μπορεί να οδηγήσουν σε κύρωση. Ασφαλώς, τέτοιες πληροφορίες μπορεί να αποτελούν προειδοποίηση προς τις αρχές ως προς τις ενδεχόμενες παραβάσεις των εσωτερικών κανόνων. Στην περίπτωση αυτή, νομίζω ότι οι εθνικές αρχές έχουν το δικαίωμα, όπως φαίνεται να δέχεται η ΑΕΒΡ, να παρακολουθούν την υπόθεση και ακόμη να επιβάλλουν, όταν χρειάζεται, κυρώσεις στις επιχειρήσεις. Θα ήταν πρακτικά αδύνατο να απαιτείται από τις εθνικές αρχές, αφού λάβουν τις εν λόγω πληροφορίες εκ μέρους της Επιτροπής, να τις ξεχνούν εν συνεχεία όταν κρίνουν ότι πρέπει να εφαρμόσουν το εθνικό τους δίκαιο. Το να επιτραπεί στις εθνικές αρχές να κάνουν μια τέτοια χρήση των πληροφοριών που τους έχουν διαβιβαστεί δεν θα πρέπει να αποτρέψει περισσότερο τις επιχειρήσεις να απευθύνονται στην Επιτροπή από όσο μπορεί να τις αποτρέψει η απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1989, 85/87, Dow Benelux (Συλλογή 1989, σ. 3137, σκέψη 19), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι:

« Δεν μπορεί εξ αυτού να συναχθεί ότι απαγορεύεται στην Επιτροπή να κινεί διαδικασία έρευνας προκειμένου να ελέγξει την ακρίβεια ή να συμπληρώσει στοιχεία που περιήλθαν παρεμπιπτόντως στη γνώση της κατά τη διάρκεια προγενέστερου ελέγχου στην περίπτωση που από τα στοιχεία αυτά καταφαίνεται η ύπαρξη ενεργειών αντιθέτων προς τους κανόνες περί ανταγωνισμού της Συνθήκης. »

Οι εθνικές αρχές οφείλουν ωστόσο να διενεργήσουν δική τους έρευνα και να συλλέξουν τα

δικά τους αποδεικτικά στοιχεία. Δεν έχουν το δικαίωμα να αρκεστούν στις πληροφορίες που τους ανακοίνωσε η Επιτροπή και να τις χρησιμοποιήσουν ως αποδείξεις σε εθνική διαδικασία ικανή να οδηγήσει σε επιβολή κυρώσεως στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

27. Η λύση αυτή νομίζω ότι πραγματοποιεί μια καλή ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των επιχειρήσεων που παρέχουν εκουσίως πληροφορίες στην Επιτροπή και των συμφερόντων των αρχών των κρατών μελών προς εφαρμογή του εθνικού δικαίου. Επιπλέον, η λύση αυτή βρίσκει έρεισμα στο άρθρο 10, που παρατέθηκε προηγουμένως, το οποίο αφήνει να νοηθεί ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται στην Επιτροπή με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού αποβλέπει στο να επιτρέψει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να διατυπώσουν τη γνώμη τους σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή πρέπει να εφαρμόσει το εσωτερικό τους δίκαιο περί ανταγωνισμού.

28. Οι αντιρρήσεις που διατύπωσε η Ισπανική Κυβέρνηση κατά της οπτικής αυτής δεν με πείθουν. Κατά την προφορική διαδικασία, η Ισπανική Κυβέρνηση προέβαλε την ιδέα ότι, σε περίπτωση κατά την οποία οι εθνικές αρχές δεν θα ήταν ελεύθερες να χρησιμοποιήσουν, κατά την κρίση τους, τις πληροφορίες που τους ανακοινώνει η Επιτροπή κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, οι επιχειρήσεις μπορούσαν να εξασφαλίσουν προστασία έναντι της εφαρμογής των εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού με απλή κοινοποίηση μιας συμφωνίας στην Επιτροπή. Πάντως, όπως εξήγησα ήδη, μια τέτοια κοινοποίηση δεν εμποδίζει τις εθνικές αρχές να κινήσουν δική τους διαδικασία έρευνας ως προς την οικεία συμφωνία. Επιπροσθέτως, τίποτε δεν εμποδίζει

τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν το παράδειγμα του κανονισμού 17 ενθαρρύνοντας την κοινοποίηση των συμφωνιών στις εθνικές αρχές. Επομένως, δεν μπορεί να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ο περιορισμός τον οποίο προτείνω ως προς τη χρήση από τις εθνικές αρχές των πληροφοριών που τους διαβίβαστηκαν παρεμποδίζει υπερβολικά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου.

29. Θεωρώ, επομένως, ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στο έντυπο Α/Β οι οποίες διαβιβάζονται από την Επιτροπή στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις αρχές αυτές, στο πλαίσιο διαδικασιών που μπορεί να οδηγήσουν σε επιβολή κυρώσεως, ως αποδείξεις παρεμβάσεων των εθνικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Οι εν λόγω αρχές είναι πάντως ελεύθερες να κινήσουν δική τους διαδικασία έρευνας βάσει των πληροφοριών αυτών.

30. Δεδομένου ότι η εκφρασθείσα προηγουμένως άποψη προκύπτει από το σύστημα και τον σκοπό του ίδιου του κανονισμού, δεν είναι απολύτως απαραίτητο να εξεταστεί αν υπάρχει μια γενική αρχή η οποία απορρέει από το δίκαιο των κρατών μελών και η οποία εμποδίζει τις εθνικές αρχές να κάνουν χρήση, υπό τις προϋποθέσεις αυτές, των πληροφοριών που περιέχονται στο έντυπο Α/Β ή ακόμη να εξεταστεί αν μια τέτοια χρήση των πληροφοριών είναι ασυμβίβαστη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα που απορρέουν από τις συνταγματικές παραδόσεις που είναι κοινές στα κράτη μέλη καθώς και τις διεθνείς συμφωνίες για τις οποίες έχουν συνεργαστεί ή στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη, όπως στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, 46/87 και 227/88, Hoechst κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2859). Έστω και αν υποθεθεί ότι είναι αναγκαίο να εξεταστεί το ζήτημα αυτό, δεν

φαίνεται ότι, στο δίκαιο των κρατών μελών, υπάρχουν γενικές αρχές σε ανάλογους τομείς, για παράδειγμα αρχές οι οποίες διέπουν τη χρήση από συγκεκριμένο υπουργείο των πληροφοριών τις οποίες έλαβε από άλλο υπουργείο, έστω και αν υπάρχουν ορισμένοι κανόνες του είδους αυτού οι οποίοι έχουν εφαρμογή σε ειδικούς τομείς. Εν πάση περιπτώσει, είναι αμφίβολο κατά πόσον είναι δυνατό να βρεθεί, στο δίκαιο των κρατών μελών, κατάσταση η οποία μπορεί πραγματικά να θεωρηθεί ως ανάλογη με την εν προκειμένω κατάσταση, όπου γίνεται παράλληλη εφαρμογή, από ένα υπερεθνικό όργανο και από μια εθνική αρχή, χωριστών μεν αλλά συναφών κανόνων. Επιπροσθέτως, δεν υπάρχει προφανώς καμιά διάταξη της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ούτε νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που μπορούν να στηρίζουν την ιδέα ότι είναι ασυμβίβαστη με τη Σύμβαση το ότι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο έντυπο Α/Β χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών για σκοπούς του εθνικού τους δικαίου. Εξάλλου, όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις εν προκειμένω δεν υποστήριξαν ότι παρόμοια χρήση είναι ασυμβίβαστη με τη Σύμβαση.

« σπουδαιότερων εγγράφων » που αναφέρει η διάταξη αυτή. Εν προκειμένω, η Επιτροπή εξήγησε ότι, όταν θεωρεί τις πληροφορίες ως επαρκώς σημαντικές, τις διαβιβάζει κανονικά στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά τη στιγμή κινήσεως της διαδικασίας κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3, του κανονισμού 17. Υπογραμμίζει ότι αυτό δεν πρέπει να συγχέεται με το άνοιγμα φακέλου επί ενός ζητήματος. Αναφέρθηκε κατά την προφορική διαδικασία ότι η Επιτροπή, χωρίς ακόμη να κινήσει τη διαδικασία εν προκειμένω, είχε διαβιβάσει πράγματι στην αρμόδια εθνική αρχή τις απαντήσεις στις δύο αιτήσεις πληροφοριών βάσει του άρθρου 11. Μολονότι η Επιτροπή προβάλλει ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης δεν αμφισβητούν τη νομιμότητα της χρήσεως των πληροφοριών αυτών, το Δικαστήριο πρέπει προφανώς να εξετάσει το ζήτημα κατά πόσον οι εθνικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες οι οποίες έχουν συλλεγεί βάσει του άρθρου 11, καθόσον το εθνικό δικαστήριο αναφέρει ρητά τη διάταξη αυτή.

ii) Πληροφορίες οι οποίες έχουν συλλεγεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού 17

31. Θα εξετάσω τώρα το ζήτημα της χρησιμοποίησεως, από τις εθνικές αρχές, πληροφοριών τις οποίες έχει συλλέξει η Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας της να ζητεί πληροφορίες βάσει του άρθρου 11. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, δεν επιβάλλει ρητά όπως οι πληροφορίες αυτές διαβιβάζονται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, αλλά μπορούν προφανώς να περιληφθούν στην κατηγορία των

32. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 11 είναι ένα από τα αναφερόμενα στο άρθρο 20, παράγραφος 1, που ορίζει ότι οι αναφερόμενες πληροφορίες « δύνανται να χρησιμοποιηθούν μόνο για τον σκοπό για τον οποίο εξητήθησαν ». Η Επιτροπή εξέτασε το περιεχόμενο της διατάξεως αυτής στο έγγραφο IV/382/90, το οποίο συνέταξε ενόψει της 37ης διασκέψεως των εμπειρογνομώνων των κυβερνήσεων των κρατών μελών για τον ανταγωνισμό, η οποία συνήλθε στις Βρυξέλλες από 25 έως 28 Σεπτεμβρίου 1990, και το οποίο προσκόμισε αιτήσε του Δικαστηρίου. Στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή αναφέρει ότι το άρθρο 20, παράγραφος 1, επιδέχεται σχετικώς τρεις ερμηνείες. Κατά την πρώτη, οι όροι που χρησιμοποιούνται στην αρχή του άρθρου 11, παράγραφος 1 [« Η Επιτροπή, κατά την εκπλήρωση των

καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί βάσει του άρθρου 89 και των διατάξεων οι οποίες θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 87 της Συνθήκης (...) »], συνεπάγονται ότι οι συλλεγείσες πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά από την Επιτροπή προς εφαρμογή των άρθρων 85 και 86. Αν γίνει δεκτή η άποψη αυτή, οι εθνικές αρχές δεν έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις συλλεγείσες προς τούτο πληροφορίες. Κατά τη δεύτερη ερμηνεία, το άρθρο 20, παράγραφος 1, επιτρέπει στις εθνικές αρχές να χρησιμοποιήσουν τις εν λόγω πληροφορίες προς εφαρμογή των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86. Κατά την τρίτη ερμηνεία, την οποία δέχεται εν προκειμένω η Ισπανική Κυβέρνηση και, προφανώς, το εθνικό δικαστήριο, σκοπός της αιτήσεως παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, είναι να συμβάλει στην αποφυγή νοθεύσεως του ανταγωνισμού. Επειδή αυτός επίσης είναι ο στόχος των εθνικών κανόνων περί ανταγωνισμού, οι συλλεγείσες πληροφορίες κατ' εφαρμογή του άρθρου 11, παράγραφος 1, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις εθνικές αρχές προς εφαρμογή του εσωτερικού τους δικαίου περί του ανταγωνισμού.

33. Κατά την άποψή μου, οι πρώτες λέξεις του άρθρου 11, παράγραφος 1, που παρατέθηκαν προηγουμένως, δείχνουν ότι σκοπός της διατάξεως αυτής είναι να επιτρέψει στην Επιτροπή να εφαρμόσει τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης. Επομένως, είναι ασυμβίβαστο προς το άρθρο 20, παράγραφος 1, του κανονισμού το ότι επιτρέπεται οι πληροφορίες τις οποίες έχει συλλέξει η Επιτροπή κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 να χρησιμοποιούνται ως απόδειξη σε διαδικασίες που κίνησαν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών βάσει των εθνικών κανόνων περί ανταγωνισμού. Δεν δέχομαι σε καμιά περίπτωση την ιδέα, την οποία υπο-

στηρίζει η Ισπανική Κυβέρνηση, ότι το εθνικό δίκαιο περί του ανταγωνισμού και οι κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης επιδιώκουν κατ' ανάγκη τους ίδιους στόχους· όπως έκρινε το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα υπόθεση *Wilhelm*, ακριβώς λόγω του ότι τα δύο συστήματα κανόνων αντιμετωπίζουν τα προβλήματα του ανταγωνισμού υπό διαφορετικές επόψεις, μία και μόνο περιοριστική πρακτική μπορεί να είναι αντικείμενο παράλληλων διαδικασιών. Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, νομίζω επίσης ότι η χρήση πληροφοριών τις οποίες συνέλεξε η Επιτροπή βάσει του άρθρου 11 απαγορεύεται σε όλες τις εθνικές διαδικασίες, και όχι μόνο σε εκείνες οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή κυρώσεως. Αυτή η επέκταση του πεδίου της απαγορεύσεως δικαιολογείται αν ληφθούν υπόψη οι ευρείες εξουσίες που το άρθρο 11 παρέχει στην Επιτροπή.

34. Επιπλέον, παρατηρώ ότι, όταν η Επιτροπή διαβιβάζει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών τις πληροφορίες τις οποίες έχει συλλέξει κατ' εφαρμογή του άρθρου 11, αφού κίνησε τη διαδικασία βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 3, η διάταξη αυτή εμποδίζει τις εθνικές αρχές να εφαρμόσουν οι ίδιες τα άρθρα 85, παράγραφος 1, και 86 στην περίπτωση επιχειρήσεως ή επιχειρήσεων κατά των οποίων προσάπτεται παράβαση. Η πρακτική της Επιτροπής όσον αφορά την κοινοποίηση παρόμοιων πληροφοριών στις εθνικές αρχές ανταποκρίνεται επομένως στην ιδέα, εκτεθείσα προηγουμένως, ότι η υποχρέωση την οποία επιβάλλει στην Επιτροπή το άρθρο 10, παράγραφος 1, αποβλέπει στο να επιτρέψει στις εθνικές αρχές να πληροφορηθούν την εφαρμογή, από την Επιτροπή, των άρθρων 85 και 86 και να επιτρέψει σ' αυτές να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, όχι όμως να εφαρμόσουν την εθνική τους νομοθεσία περί ανταγωνισμού. Η άποψη αυτή παρέχει ένα πρόσθετο στοιχείο υπέρ του συμπεράσματός

μου σχετικά με την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στο άρθρο 20, παράγραφος 1.

35. Οι πληροφορίες τις οποίες έχει συλλέξει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού και οι οποίες διαβιβάζονται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, δεν μπορούν, επομένως, να χρησιμοποιηθούν από τις αρχές αυτές ως αποδεικτικά στοιχεία μιας παραβάσεως της εθνικής τους νομοθεσίας. Ωστόσο, δεν νομίζω ότι θα είχε οποιαδήποτε χρησιμότητα η προσπάθεια παρεμποδίσεως των εθνικών αρχών να κινηθούν τη δική τους διαδικασία έρευνας βάσει των πληροφοριών αυτών. Όπως και στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή διαβιβάζει στις αρχές αυτές τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο έντυπο A/B (βλ. πιο πάνω σημείο 26), είναι πρακτικά αδύνατο να απαιτείται από τις εθνικές αρχές, αφού έλαβαν τις πληροφορίες, εν συνεχεία να μην τις λαμβάνουν υπόψη προκειμένου να κρίνουν αν πρέπει να εφαρμόσουν την εσωτερική τους νομοθεσία περί ανταγωνισμού.

β) Η εφαρμογή των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 από τις εθνικές αρχές

36. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 30ής Ιανουαρίου 1974, 127/73, Belgische Radio en Televisie (Συλλογή τόμος 1974, σ. 51), και της 30ής Απριλίου 1986, 209/84 έως 213/84, Asjes (Συλλογή 1986, σ. 1425), εφόσον η Επιτροπή

δεν κίνησε καμιά διαδικασία, οι διοικητικές αρχές των κρατών μελών που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου περί ανταγωνισμού ή τα δικαστήρια στα οποία έχει ανατεθεί ειδικά αυτό το έργο εξακολουθούν να έχουν αρμοδιότητα προς εφαρμογή των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86, σύμφωνα με το άρθρο 88 της Συνθήκης. Πάντως, όταν οι εν λόγω αρχές και δικαστήρια ασκούν την αρμοδιότητα που τους παρέχεται με το άρθρο 88, δεν έχουν την εξουσία βάσει του κοινοτικού δικαίου να επιβάλλουν κυρώσεις στις επιχειρήσεις για τις οποίες γίνεται λόγος, αλλά μόνο να απαγορεύουν συμπεριφορά ασυμβίβαστη προς τα άρθρα 85, παράγραφος 1, ή 86. Εφόσον οι εξουσίες τους περιορίζονται σε ό,τι τους παρέχει το κοινοτικό δίκαιο, θεωρώ, επομένως, ότι οι αρχές αυτές είναι ελεύθερες να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο έντυπο A/B ως αποδεικτικά στοιχεία παραβάσεως των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86. Αντιθέτως, όταν οι εθνικές αρχές δικαιούνται βάσει του εθνικού δικαίου να επιβάλλουν κυρώσεις στις επιχειρήσεις οι οποίες ενεργούν κατά παράβαση των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86, περίπτωση η οποία προφανώς τέθηκε με το πρώτο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου, δεν δικαιούνται να χρησιμοποιήσουν προς τούτο τις εν λόγω πληροφορίες· πράγματι, αν τους επιτραπεί να τις χρησιμοποιήσουν γι' αυτόν τον σκοπό, υπάρχει ο κίνδυνος να αποτραπούν οι επιχειρήσεις να απευθύνονται εκουσίως στην Επιτροπή. Επιπλέον, δεν επιτρέπεται ποτέ στις εθνικές αρχές να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες τις οποίες έχει συλλέξει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 11 ως αποδεικτικά στοιχεία παραβάσεως των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86, διότι το άρθρο 20, παράγραφος 1, απαγορεύει τούτο ρητά, κατά την άποψή μου. Ωστόσο, τίποτε δεν εμποδίζει τις εν λόγω εθνικές αρχές να κινηθούν τη δική τους διαδικασία έρευνας κατ' εφαρμογή των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Συνθήκης, βάσει των πληροφοριών που περιέχονται στο έντυπο A/B ή που έχουν συλλεγεί βάσει του άρθρου 11, ακόμη και αν δεν έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες αυτές ως αποδεικτικά στοιχεία παραβάσεων αυτών των διατάξεων της Συνθήκης.

37. Αυτή η λύση έχει το πλεονέκτημα ότι επιβάλλει τα ίδια όρια στη χρήση εκ μέρους των εθνικών αρχών των πληροφοριών που τους ανακοίνωσε η Επιτροπή, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για υποθέσεις στις οποίες έχουν εφαρμογή τα άρθρα 85, παράγραφος 1, και 86 ή υποθέσεις στις οποίες έχει εφαρμογή το εσωτερικό δίκαιο περί ανταγωνισμού. Η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης

βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 3, πρέπει, πάντως, να διακριθεί της εφαρμογής των κανόνων αυτών από τα εθνικά τακτικά δικαστήρια βάσει της θεωρίας του αμέσου αποτελέσματος. Οι εξουσίες που έχουν τα δικαστήρια αυτά σε παρόμοια περίπτωση θέτουν διαφορετικά προβλήματα, που δεν χρειάζεται να εξεταστούν εν προκειμένω.

Συμπέρασμα

38. Θεωρώ, επομένως, ότι στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο πρέπει να δοθούν οι εξής απαντήσεις:

- « 1) Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αίτηση υποβληθείσα κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 ή σε κοινοποίηση κατ' εφαρμογή των άρθρων 4 ή 5 του κανονισμού 17, πληροφορίες τις οποίες η Επιτροπή κοινοποίησε στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται από τις εν λόγω αρχές ως απόδειξη παραβίασεως των εθνικών κανόνων ανταγωνισμού σε διαδικασίες δυνάμενες να καταλήξουν στην επιβολή κυρώσεων στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Δεν απαγορεύεται ωστόσο στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να διεξάγουν τη δική τους έρευνα, στο πλαίσιο των εν λόγω εθνικών κανόνων, όταν λαμβάνουν γνώση παρομοίων πληροφοριών.
- 2) Οι πληροφορίες τις οποίες συγκεντρώνει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 και τις οποίες κοινοποιεί στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται από τις εν λόγω αρχές ως απόδειξη παραβίασεως των κανόνων της εθνικής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. Δεν απαγορεύεται, ωστόσο, στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να διεξάγουν τη δική τους έρευνα, στο πλαίσιο των εν λόγω εθνικών κανόνων, όταν λαμβάνουν γνώση παρομοίων πληροφοριών.

- 3) Όταν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών εφαρμόζουν τα άρθρα 85, παράγραφος 1, και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ βάσει του άρθρου 88 της εν λόγω Συνθήκης και του άρθρου 9, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, δεν μπορούν, στο πλαίσιο διαδικασιών που μπορεί να καταλήξουν στην επιβολή κυρώσεων στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, να χρησιμοποιούν πληροφορίες περιεχόμενες σε αίτηση που υποβλήθηκε δυνάμει του άρθρου 2 ή σε κοινοποίηση δυνάμει των άρθρων 4 ή 5 του εν λόγω κανονισμού, ως απόδειξη παραβάσεων των προαναφερθεισών διατάξεων της Συνθήκης. Δεν απαγορεύεται ωστόσο να πραγματοποιούν τη δική τους έρευνα, κατ' εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων της Συνθήκης, όταν λαμβάνουν γνώση παρομοίων πληροφοριών.
- 4) Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών δεν έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιούν πληροφορίες τις οποίες συνέλεξε η Επιτροπή βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 ως αποδείξεις παραβάσεων των άρθρων 85, παράγραφος 1, και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ. Δεν απαγορεύεται, ωστόσο, να πραγματοποιούν τη δική τους έρευνα, κατ' εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων της Συνθήκης, όταν λαμβάνουν γνώση παρομοίων πληροφοριών. »